

Sygn. akt III USK 480/21

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania A. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o zasiłek chorobowy, zasiłek macierzyński i zasiłek opiekuńczy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25 sierpnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J.

z dnia 29 stycznia 2021 r., sygn. akt VII Ua [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od A. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. kwotę 240 zł. (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2020 r. Sąd Rejonowy w J. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 4 września 2019 r. znak [...] w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni A. D. prawo do zasiłku chorobowego za okresy od 01 listopada 2014 r. do 22 czerwca 2015 r., od 21 do 25 czerwca 2016 r., od 20 lipca 2016 r. do 02 sierpnia 2016 r., od 11 do 13 sierpnia 2016 r., od 16 sierpnia 2016 r. do 25 września 2016 r., od 13 do 26 października 2016 r., od 14 listopada 2016 r. do 5 grudnia 2016 r., od 8 do 9 grudnia 2016 r., od

13 do 31 grudnia 2016 r., od 4 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2017 r., od 20 do 24 lutego 2017 r., od 17 marca 2017 r. do 14 kwietnia 2017 r., od 17 kwietnia 2017 r. do 10 maja 2017 r., od 17 do 21 maja 2017 r., od 30 maja 2017 r. do 15 czerwca 2017 r., od 29 września 2017 r. do 7 listopada 2017 r., prawo do zasiłku opiekuńczego za okresy od 27 czerwca 2016 r. do 2 lipca 2016 r., od 08 do 15 lipca 2016 r., od 27 do 29 października 2016 r., od 31 października 2016 r. do 02 listopada 2016 r., od 4 do 10 listopada 2016 r., od 25 lutego 2017 r. do 15 marca 2017 r., od 11 do 16 maja 2017 r. od 17 do 26 lipca 2017 r. oraz prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres od 23 czerwca 2015 r. do 20 czerwca 2016 r., a także ustalił, że wnioskodawczyni nie jest zobowiązana do zwrotu zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego i zasiłku macierzyńskiego w łącznej kwocie 207.297,61 zł wraz z odsetkami, za okresy od 1 listopada 2014 r. do 22 czerwca 2015 r., od 21 do 25 czerwca 2016 r., od 20 lipca 2016 r. do 2 sierpnia 2016 r., od 11 do 13 sierpnia 2016 r., od 16 sierpnia 2016 r. do 25 września 2016 r., od 13 do 26 października 2016 r., od 14 listopada 2016 r. do 5 grudnia 2016 r., od 8 do 9 grudnia 2016 r., od 13 do 31 grudnia 2016 r., od 4 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2017 r., od 20 do 24 lutego 2017 r., od 17 marca 2017 r. do 14 kwietnia 2017 r., od 17 kwietnia 2017 r. do 10 maja 2017r., od 17 do 21 maja 2017 r., od 30 maja 2017 r. do 15 czerwca 2017 r., od 27 czerwca 2016 r. do 2 lipca 2016 r., od 8 do 15 lipca 2016 r., od 27 do 29 października 2016 r., od 31 października 2016 r. do 2 listopada 2016 r., od 4 do 10 listopada 2016 r., od 25 lutego 2017 r. do 15 marca 2017 r., od 11 do 16 maja 2017 r., od 17 do 26 lipca 2017 r., od 23 czerwca 2015 r. do 20 czerwca 2016 r. i uznał, że pobrane w tych okresach świadczenia nie są świadczeniami nienależnymi, kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa oraz zasądził na rzecz wnioskodawczyni zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy w J., w wyroku z dnia 29 stycznia 2021 r., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie oraz zasądził na rzecz organu rentowego koszty zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej. W ocenie Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie Sądu I instancji nie było prawidłowe. Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie właściwie i w niezbędnym do rozstrzygnięcia zakresie, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego, jednakże wysnuł ostatecznie

nieprawidłowe wnioski. Stanowisko Sądu Rejonowego jest sprzeczne z przepisem art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Wnioskodawczyni, jako właścicielka salonu fryzjerskiego, zajmowała się zarządzaniem nim. Samodzielnie nie obsługiwała klientów, a czynności przez nią wykonywane sprowadzały się do czynności administracyjnych. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że charakter czynności odwołującej, w okresie pobierania zasiłków chorobowych, nie uległ zmianie. Samodzielnie podpisała sześć umów, tj. 3 listopada 2014 r. umowy zlecenia z T. O., 12 sierpnia 2016 r. umowy o pracę z O. P., 31 grudnia 2016 r. umowy o pracę z T. O., 11 maja 2017 r. umowy zlecenia z M. D., 30 grudnia 2017 r. umowy zlecenia z M. D. i 31 października 2017 r. umowy zlecenia z M. D., ale co istotne dalej nadzorowała prowadzenie firmy. Odwołująca w początkowym okresie powstania niezdolności do pracy mogła upoważnić w ramach pełnomocnictwa inną osobę (w tym męża A. D.) do prowadzenia w jej imieniu pozarolniczej działalności gospodarczej, ale tego nie uczyniła. Tym samym, wypłacone odwołującej zasiłki z funduszu chorobowego należy uznać za nienależnie wypłacone, zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W skardze kasacyjnej z dnia 26 maja 2021r. pełnomocnik A. D. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w J. z dnia 29 stycznia 2021 r. w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2020 r., poz. 870 ze zm.) polegający na jego błędnej wykładni oraz wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę poprzez oddalenie apelacji i utrzymanie w mocy wyroku Sądu Rejonowego w J. oraz zasądzenie na rzecz A. D. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądami I i II instancji, jak również zasądzenie od organu rentowego na rzecz A. D. kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

Na podstawie art. 398⁴ § 3 k.p.c. skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność, wobec naruszenia przez Sąd

Okręgowy przepisu prawa materialnego, skutkującego niezgodnym z prawem oraz poczuciem sprawiedliwości rozstrzygnięciem.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o nie przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na brak w przedmiotowej sprawie przesłanek wskazanych w treści art. 398⁹ § 1 k.p.c., względnie - z ostrożności procesowej - o oddalenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak uzasadnionych podstaw, a w szczególności naruszenie art. 398³ § 3 k.p.c., zgodnie z którym podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub ustalenia dowodów, w sytuacji gdy zarzuty skargi kasacyjnej sprowadzają się wyłącznie do polemiki z ustaleniami faktów i oceną dowodów, dokonaną przez Sąd Okręgowy. Ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak uzasadnionych podstaw, wskazanych w art. 398³ § 1 pkt 1) k.p.c., gdyż w przedmiotowej sprawie nie wystąpiło naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Artykuł 398⁹ § 1 k.p.c. zawiera enumeratywny katalog przyczyn kasacyjnych, których wystąpienie warunkuje przyjęcie skargi do rozpoznania. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę w razie ziszczenia się co najmniej jednej z przesłanek w postaci: wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego, dostrzeżenia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wystąpienia prawdopodobieństwa ziszczenia się przyczyny nieważności postępowania, jak również w wypadku oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna z dnia 26 maja 2021 r., wbrew twierdzeniom skarżącej, nie jest oczywiście uzasadniona. Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka istnieje wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub

gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. W piśmiennictwie wskazuje się, że przyczyna kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. odnosi się do oczywistego naruszenia prawa, polegającego na niewątpliwej sprzeczności rozstrzygnięcia z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo na wydaniu go w wyniku oczywiście błędnej wykładni lub niewłaściwym stosowaniu prawa, w tym np. stosowaniu nieobowiązujących przepisów czy wydaniu orzeczenia nienadającego się do wykonania. Niezbędne jest wykazanie za pomocą prawnych i faktycznych przesłanek, że w zasadniczym postępowaniu kasacyjnym skarga zostanie rozstrzygnięta na korzyść skarżącego (Zob. T. Ereciński, w: J. Gudowski, System PrProc, t. III, cz. 2, s. 984; T. Wiśniewski, w: H. Dolecki, T. Wiśniewski, Komentarz KPC, t. II, 2013, s. 248). Ciężar wykazania, że skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania, spoczywa na stronie skarżącej. Zaznaczyć przy tym należy, że skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie mogą one przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. Polemika skarżącej z oceną dowodów, dokonaną przez Sąd Okręgowy, prowadząca do zakwestionowania ustalonego przez ten sąd stanu faktycznego sprawy nie uzasadnia, w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżąca wskazała, że skarga jest oczywiście uzasadniona z powodu naruszenia prawa materialnego, art. 17 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego. Skarżąca nie wykazała jednak istnienia powołanej przesłanki przedsądu. Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżąca nie uzasadniła słuszności tezy o kwalifikowanym naruszeniu powołanych przepisów prawa materialnego. W judykaturze utrwalił się pogląd, że każda praca zarobkowa wykonywana w okresie zwolnienia lekarskiego powoduje utratę prawa do świadczeń (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 1978 r., II URN 130/78, PiZS 1980 nr 8, s. 87; z dnia 31 maja 1985 r., II URN 75/85, OSNC 1986 nr 3, poz. 32; z dnia 12 sierpnia 1998 r., II UKN 172/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 522 oraz niepublikowane wyroki z dnia 6 grudnia 1978 r., II UR 129/78; z dnia 27 czerwca 1991 r., II URN 40/91; z dnia 22 listopada 2000 r., II UKN 71/00; z dnia 19 marca

2003 r., II UK 257/02; z dnia 9 czerwca 2009 r., II UK 403/08; z dnia 8 października 2014 r., III UK 14/14). Za taką pracę uważa się każdą pracę w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym wykonywanie różnych czynności w ramach stosunków zobowiązaniowych prawnych, ale także poza takimi stosunkami, w tym kontynuowanie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie czy stosunek korporacyjny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSP 2006 nr 4, poz. 43 i powołane tam orzeczenia oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 307). Prowadzenie działalności gospodarczej nie powoduje utraty prawa do zasiłku chorobowego, jeżeli czynności, jakich ono wymaga, nie są wykonywane osobiście (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 2005 r., OSP 2006 nr 4, poz. 43 i powołane w nim orzecznictwo oraz z dnia 3 grudnia 1999 r., II UKN 236/99, OSNAPiUS 2001 nr 7, poz. 237).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także możliwość uznania, że nie dochodzi do utraty prawa do zasiłku chorobowego w razie podjęcia incydentalnej i wymuszonej okolicznościami aktywności zmierzającej do osiągnięcia zarobku w czasie pobierania tego zasiłku, który przysługuje tylko wówczas, gdy choroba uniemożliwia uzyskiwanie dochodu z pracy (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 czerwca 2007 r., II UK 223/06, OSNP 2008 nr 15-16, poz. 231 i z dnia 9 października 2006 r., II UK 44/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 295). Nie jest uważane za nadużycie prawa do świadczeń podejmowanie przez osobę pobierającą zasiłek czynności wymuszonych okolicznościami (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 października 2006 r. i z dnia 15 czerwca 2007 r., II UK 223/06, niepublikowane). Uznano za dopuszczalne wykonywanie czynności "sporadycznie", co prowadzi do konkluzji, że ubezpieczony traci prawo do zasiłku, jeżeli czynności były częste, powtarzalne lub miały charakter merytoryczny, związany z zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa. Jedynie więc wyjątkowo wykonywanie niektórych ubocznych czynności związanych z prowadzoną działalnością może nie być kwalifikowane jako wykonywanie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r., II UK 223/06, niepublikowany). W niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego ustalił, że charakter czynności

wykonywanych przez A. D., w okresie pobierania zasiłków chorobowych, nie uległ żadnej zmianie. Samodzielnie podpisała sześć umów, tj. 3 listopada 2014 r. umowy zlecenia z T. O., 12 sierpnia 2016 r. umowy o pracę z O. P., 31 grudnia 2016 r. umowy o pracę z T. O., 11 maja 2017 r. umowy zlecenia z M. D., 30 grudnia 2017 r. umowy zlecenia z M. D. i 31 października 2017 r. umowy zlecenia z M. D.- dalej nadzorowała prowadzenie firmy. Nie może więc być mowy w niniejszej sprawie o konieczności wykonania przez skarżącą czynności nagłych, wyjątkowych, których niewykonanie wiąże się z ujemnymi konsekwencjami.

Dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej wpisuje się w przyjętą i utrwaloną linię orzeczniczą i niewątpliwie nie stanowi rażącego naruszenia prawa, na które powołuje się skarżąca. Subiektywne przekonanie skarżącej o słuszności swoich racji jest niewystarczające dla wykazania tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ pojęcie to mieści się w sferze obiektywnej i łączy się z powinnością wskazania zarówno przepisów, które zostały naruszone, jak i takiego ich naruszenia, które będzie zauważalne bez wgłębiania się w tekst przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia. Sposób motywowania przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej sprowadza się do polemiki z poczynionymi przez Sądy obu instancji ustaleniami faktycznym. Tymczasem, jak to już zostało wskazane wyżej, w świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wobec powyższego nie można przyjąć, że przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zostały w sposób właściwy wykazane.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

[as]

